

Детско творчество (1937- 1943)

РАЗГОВОР

Луно златолика,
що светиш в небето
виждаш ли кокиче,
нашето сестриче?...

Минзухарче цвете,
нашето сестриче
виждам във полето,
мръзнещо и клето,
затова му светя –
да не е самичко,
искам да го сгрея.
Ах, дано успея!

3 март 1937 г.

с. Капатово

(Това е първата запазена стихотворна творба на Кръстьо, едва научил буквите и едва навършил 7 години).

ПРОЛЕТ

Рано, рано във горите,
славей пее в клоните.
Радвайте се, дечица
като малки птиченца.

Пролет дойде весела
вижте – слънцето блести,
лястовицата вести
и щуреца засвири.

3 май 1937 г.

с. Капатово

ЕДНИЧКА ПЕСЕН

От сутрин до вечер аз чувам
как птичка едничка песен пей,
кацнала на кичесто клонче
и гласове безспирно лей.
Тя пее чудна песен, забравна,
а аз я слушам тъй отдавна.

5. VI.1937 г.

с. Капатово

ЛЯСТОВИЦА

Лястовице чернодреха,
като пееш в пролет песен
и играеш на полето,
защо бягаш есен?...

Бягам, бяга, мило дете,
от студ и от снегове,
и от бурни ветрове.

13.IX.1937 г.
с. Капатово

ДЕТСКИ СЪН

Под жълта дюля лежеше
детенце с руса главичка
и сладичко си то спеше
в зелена мека тревичка.

Над него майка стоеше
И си го кротко будеше:
-Я стани, стани, детенце,
с хубава руса косица
стига си пасло тревичка!

12. X.1937 г.
с. Капатово

БЪЛГАРИЙО!

Българийо, майко мила,
ти си много плодородна,
ти си земен къс от рая
и затуй ще си свободна.
Грозде, жито, всичко раждат
твоите гърди богати...
Ний за тебе ще измреме
жертва всички ще станеме!...
Ех, да питат балканите
как са крили войводите,
как живели са дедите
и очували земите!...

23. II. 1938 г.
с. Капатово, Петричко

Публикувано във в. "Пирин" 1995 г., писано, когато едва е навършил 8-годишна възраст.

ДЕЦАТА

На полянка южна
малките деца
играят задружно
и почват борба.

Борят се...и бият,
и викат без срам,
намерили играчка,
забравена там.

Но..., в миг се куче
отдолу зададе

и в тяхната купчина
тревога създаде.

И пръснаха се всички
в посоки навред
като малки птички,
скриха се без след.
19.V. 1938 г.

ПЧЕЛИЦА

Ранобудната пчелица
като птичка се събужда
и с нова дреха и торбица
тръгва пак на служба.

Тя отлита надалеко
и от пъстри цветове
сбира сок, нектар, прашец,
прави сладкия медец,
та децата да ядат
и добри да порастат.

2.VI. 1938 г.
Капатово

ОВЧАР

Тамо във полето
овчар със стадо спря
и с поглед към небето
тъжно ни запя.

Овците забляеха
с агнета безброй,
весело подскочат
като птичи рой.

Овчар кавал извади
и тъжно засвири,
поспря се и наново
думи зареди

Над него гарги грачат,
кръстосват полето
и те сякаш плачат,
та цепят полето

17. VI.38 г.
с. Капатово

В ПОЛЕТО

Там мъничко детенце
в зеленото поле
от своето торбенце
хлебче пак яде.

То весело подскача,
воловете пасе
и кротичко закача

верното си псе.

Тъй цял ден то прекарва
в китното поле
и вечер се завръща
в родното селце.

8.VII.1938.

ПЕТЛЪО

Петльо рано става,
силно кукурига,
всички ни събужда
и ни вика: - Стига!

- Хей, деца, станете,
че е време вече,
на школо вървете,
слънцето напече!

23 септември 1938 г.
с. Капатово

ПОГРЕБЕНИЕ

Славей пее на клончето,
на клончето цъфналото...
Пушка пукна, та удари
пиле славей във крилцата,
във крилцата, в раменцата!...
Падна славей на земята
и при ранна чудна пролет
окапах дребни листи,
погребах пиле-славей
пиле-славей сладкопоен.

1938 г.
с. Капатово

МИНЗУХАРЧЕ

Там в полето разцъфтяло
минзухарчето само
и засрамено клюмнало
с мъничкото си чело.

То сираче е излязло
и събира мраз и студ,
а без милост вятър люти
брули, брули като луд...

Там, самичко то горкото,
цъфна в пустото поле,
за да вести на хората,
че със пролетта дойде!...

23 февруари 1939 г.
с. Капатово

ЗА ПРАЗНИК НИ ЗОВЕ

Камбаната бие,
за празник ни зове,
работници се връщат
в буйни редове.

Селякът се завръща
изморен, бледен, глад.
Той мъката преглъща
и всеки грозен яд.

Но там камбана бие
и с леки гласове
от пот полето мие,
за празник ни зове.

28.VII. 1939г.
Капатово

КРАЙ РЕКАТА

Край реката там върбица
клончици навела,
а на нея малка птичка
песен е запела.

Пее птичка и извива,
скрита във шумака
и гласчето ѝ се слива
с песен на горнака.

Върбицата тази песен
слуша и си мисли
как ще дойде тъжна есен
и ще брули листи.

А реката тихо пее
песен стародавна
и подскача и се смее
винаги забавно.

Лъкатуши и отвлича
водата пенлива,
днеска тиха, утре бурна
пее громоливо.

1.IX. 1939 г.
с. Капатово

ЦВЕТЕНЦЕ

Там в полето разцъфтяло
с фантастични цветове
сред игрите на птичките
то се смее от сърце.

То във радости големи
тъй прекарва цели дни
и наоколо разнася
ароматни миризми.

Ах, защо не съм цветенце,
като него да раста,
всичките да ми се радват,
да разнасям миризма.

5.V. 1940 г.
с Капатово

МАЙ, МАЙ, МАЙ – ЗЕМЯТА НИ Е РАЙ!

Настъпва пак наново
кичестият май,
обръща се наново
всичко в чуден рай.

Птичките запяха
в китните гори,
децата се засмяха
край бистрите води.

Цветята разцъфтяха,
реката зашуми
и вятърът в листата
песен зашепти.

Слънце силно грее
от синьото небе
и чучулига пее
в пъстрото поле.

Агнета забляха
в тесните кошари
овце в полето
пасат ги овчари.

Работници безбройни
изпълниха полето
и виковете знойни
екнаха в небето.

Щом като дойде май
всичко оживява,
земята ни е рай
и весело запява.

8 май 1940 г.
с. Капатово

В НЕБЕСАТА

Птички безбройни

летят в небесата
и песните пеят
за свободата.

Пейте, вий птички,
птички свободни,
ваш е простора,
вий сте доволни!

Пейте вий песни
във висините
и нека екнат
чак до горите!

Вашата песен
ветреца разнося
и овчар с меден
кавал приглася.

Пейте, о птички
там в небесата,
вие сте символ
на свободата!

5 юли 1940 г.
с. Капатово

СЕЛСКИЯТ РАБОТНИК

Работник работи в полето
под слънцето - пещ от небето.
Потта безспирно, горещо се лее,
а той юнашки песни пее.

Сред природна чудна красота
труди се с надежда във сърцето
и си страстно пее песента,
огласява с радостта полето.

Приглася му свободна чучулига
и слънцето му весело намига,
а той замахва ударите смело,
земята бори, сръчно и умело.

След ден усилен, капнал се завръща,
когато слънцето залезе
и в схлупената малка къща
почива месец щом излезе.

28 август 1940 г.
с. Капатово

ЗА НАРОДА

О, вий глупави народе,
правда трябва днес на вас,
затова в бой за свобода

за боя съм готов и аз.

Стига роби ний сме били
пусто време сме губили,
а със мъдрост във живота
да премахнеме хомота.

Стига роби ний сме били,
джоб грабителски пълнили,
с пушка във ръка станете,
свободата възкресете!

Не борбата за богатства е,
а за правда и свобода,
туй е гордост, туй е щастие
за родина и за народа.

31 декември 1940 г.
с. Капатово

ПРОЛЕТНИ ЗОРИ

Славей с радост веч запява
ранни зори в китни клони,
че тъмата се стопява
и денят я гони.

Зората се вече пука
и блести навред,
чуй как кукувици кукаат
с гласове без ред.

Розови зари блестят,
сякаш позлатени,
слънчеви лъчите светят
с устните засмени.

Ниви буйни и зелени,
с росните маниста,
с жълта светлина облени
с радостта лъчиста.

6 май 1941 г.
с. Капатово

ЕСЕННА НОЩ

Слънцето залязва вече
над далечния Балкан,
вятърът, бездомник вечен,
реве като великан.

И овчари, и орачи
вечер се прибират,
мракът черен надалече
вече се простира.

Баирите опустели
стърчат оголени,
гдето птичките безбройни
лятото са пели.

Всичко вече в сън почива,
мрака е дълбок,
черен покров се простира,
тъмно като в рог.

Нейде куче злобно лае
в пустото поле,
вятър с мрака си играе,
като звяр реве.

18 октомври 1941 г.
с. Капатово

СИРАКЪТ

Склонил глава, сиракът клети,
Върви и чезне в черна нощ.
Не знае що ще го сполети
със чезнещата млада мощ.

Забравил бащината къща,
забравил свиден роден край,
отдавна се към тях не връща
усмивка майчинска не знай.

Години дълги скита вече,
кръстосва пътищата вечно
и чезне в мрака им далечен,
но пак върви, върви обречен...

Върви, върви и все не спира,
Върви с наведена глава
И Бог го знае где ще свира
страдалческата си душа.

И ето виждам го застава
на пътя - изнурен самотен,
до старата ограда ляга,
да приюти душа сиротен.

Не знае сам сиракът клети
ще ли да осъмне във
и за него ще ли плачат
след камбанен звън?

9 ноември 1941 г.
с. Капатово

МЕЧТА

Високо горе в небето,
далеч над сините мъгли,

силно бие ми сърцето,
за да полети.

Високо там във висините,
във пазвите на волността,
искам със глас ширините
да разбудя в есента.

Нека екне песен волна
с леки орлови крила,
над пропасти човешки болни
с лекуващата свобода.

28 ноември 1941 г.
с. Капатово

ПУСТА КЪЩА

Зей страхотно опустяла къща,
мъртва тишина царува там
и когато вятърът се връща,
властвува във нея сам.

Блъска врати повредени,
сякаш че е великан
и прозорците строшени,
скърцат, плачат в страх голям...

Няма весел глас човешки
както в други домове,
няма препирни горещи,
няма детски смехове...

Клети птици се събират,
тъжно пеят в есента,
из останките се свират,
бухат бухали в нощта.

И там хора са живели,
вдигали са веселба
и стените само знаят
за нерадата съдба.

Старите парцали гнили
грозят страшно пустотата,
спомнят си за хора мили
и оплакват им съдбата.

Слушам, в село се говори,
между селяните прости,
че се зъл дух тамо бори,
гълтал хора с кости.

И оттука който мине
по самотната пътека,
вечер само се оглежда,
че не ще е леко...

Плаши се да не изскочи
злият дух оттам,
да не би да се насочи
към пътника сам.

И децата едни-други
се обезкуражават
и лъжите им са дълги,
и очите шават...

Някой разправя,
че там циганин се крил,
а друг потвърждава,
че змей се явил.

10 юли 1942 г.
с. Капатово

Стихотворението се отнася за съседната на Кръстьови къща – Дановата, наследена от працядо му поп Лазар Аврамов, в която е посрещал Левски и Гоце. Поп Лазар Аврамов възстановява черковнославянското пение в Мелнишката кааза.

ЕСЕН

Долетява златолиста есен,
долетяха тихи ветрове.
Няма вече в ниви дивна песен
и полето мъртво опусте.

Опустяха шумните дерета,
отлетяха птички до една,
само вятър тръните подмета
и отронва жълтите листа.

Дъждовете тихи зачестиха,
спуснаха се бурните мъгли,
там, в балкана, снегове обвиха
върховете, страшните скали...

Отлетяха слънчевите дни,
отлетяха птички сладкопойни,
славоят със песента се скри,
свършиха се дните бурни, знойни.

Лъх и тук на зимни ветрове
и сирак заплака без утеха,
че го чакат тежки денове,
че беди към него налетеха.

10 септември 1942 г.
с. Капатово

НАД ГРОБА

Мракът се простира грозен,
слънчеви лъчи прогони.
Майчин поглед с тъжни взори
скръбни сълзи рони.

Стене тя над гроба клета
с безутешните сълзи,
мисли за душата света,
скубе черните коси.

С вощеницата над гроба
шепне с устните горещо,
къса се сърце в прокоба
със смъртта насреща.

Тук едничкият ѝ син
в земните гърди почива
и в сърцето бие клин,
всяка дума е плачлива.

И наоколо гробове,
тлеят мъртвите тела,
но без майки с тъжно слово...
някъде са у дома.

Тази майка тук остава
до среднощната тъма,
нима дома си забрави
та ще чака сутринта?...

Мрак, студен и грозен страшен,
спуска се като орел.
Що ли се смили уплашен,
че синът е тук умрел?

Ето – в късна нощ потегля,
мисли си дано е сън!...
В къщи ходи да погледне,
пак да чуе детски звън!

А над гроба свети сама
жалка вощеница
и прехвърква с глас сподавен
черна нощна птица.

6 ноември 1942 г.
с. Капатово

РОВАЧ

Полето мъртво се спрострело,
пустота навред цари.
Ровач лопата мята смело
Преди слънчеви зари.

Единствен работи в полето
самотен в мрачна тишина,
над него се ведрей небето,
избистря се като роса.

Слънчев лъч небе пробожда,
на връх изпраща светлина

и триумфално тук дохожда
слънцето със топлина.

Стадата идат многобройни,
пленяват цялото поле
и гласове ечат безбройни
и слушат глухи долове.

Това поле, що рано спеше,
бързо вече оживя
и след реката, що шумеше,
селянинът наш запя.

Ровач земята смело мята,
бори я като на война,
но ражда му тя плодно злато,
неуморна с благодат!

5 март 1943 г.
с. Капатово

Творбата е писана, когато бащата правел ров за лозе, а Кръстьо отишъл да му помага.

ПРОЛЕТНА НОЩ

Гладен мракът се довлича
и поглъща светлината,
секва веселба обична
и настъпва тишината.

Работници и овчари,
уморени се прибират
сладкопойните другари
във гнездата си се свират.

Звездният сеяч в небето
почва светлина да сее,
че е мрачно по небето,
тружениците не пеят.

И от изтока далечен
лъчи – струни заблестяват
за триумфа на луната
ни предизвестяват.

За бой с мрака тя изскочи
и със шлема си блестяща
пак невидимо закрачва
с погледа светяща.

И издига се високо
сред звездици ясни
и поглежда надълбоко
простори прекрасни.

Тишина царува
в нощния простор
и сън ми се струва

пролетният взор.

И шум ненадейно -
в малката горичка
с гласеца упоиващ
пее улуличка.

Тюхка- нощна птица
звукове издава,
в китната горица
тихичко застава.

Искам да запея
сред спящия народ,
да литна, да се смея
под лунен небосвод.

24 юни 1943 г.
с. Капатово

ОРЕЛЪТ

Издигай се, орльо, в небето,
размахвай ти смело крила,
там волно се чувства сърцето
на всяка свободна душа!

Издигай се там, във лазура,
из волните дивни страни,
високо над хаос и бури
животът на младост лети.

Издигай се горе високо
и виж ни как гърчим се ний
и с погледа горд нашироко
човешките виж ти борби!

Виж ти как народът ни плаче,
облян вечно в кръв, пот, сълзи,
тъй както на бедно сираче
живота му буря ломи.

А ти, що се спускаш на воля,
от мъки човешки стресни се,
аз искрено ти се моля,
изслушай на роба тъгите...

Вдъхни му на волност крилата
и слънце с очи разтопи
да цъфне рай на земята
със сбъднати вечни мечти.

Че време е вече народа
да стъпче престъпен закон,
да викнеме: "Хляб и свобода",
на съд всеки черен барон!

29 юни 1943 г.

с. Капатово

БУРНА НОЩ

Навред е тъмно, непрозрачно,
облаци луната скриват,
птиците закрила търсят,
в ужас глас извиват!

Бурна нощ е и селякът,
капнал си почива.
Ревът тъжен го приспива
на бурята дива.

Чувам страшно как ридает,
кърши стебла, клони,
вятърът бучи в закана,
на вълни ги гони...

Сипна се градушка мрака,
небосклона се раздра
със куршумена атака.

Скръб душа ми завладя...
Селска мъка ме обля...

Ето пак дъжд...
И порои луди по нивята,
текнаха водите мътни,
забуча реката.

Тази река, що бълбеше
песнички в околността
весел месец що блестеше
с венец златен на глава –
всичко бурята отвя.

И сред страшната стихия
чувам как вълни бучат,
бреговете къртят сприи,
а и горе от небето
водопадите плющят!

Нощта бурна и страхотна,
гърми като на война
озлобена и ехотна
ниви и мечти помля!...

Аз, умислен във леглото,
светкавици, гръм, вода,
слушах бича как размахват,
разтревожен не заспах!

1 септември 1943 г.
с. Капатово

ПОСЛЕДНА ПЕСЕН

Когато слънцето изгрява
и вятър в листа зашуми,
славей самотен пропява
и жално, прощално реди.

Последната негова песен
във моята скръбна страна
задушва я жълтата есен,
покосява без жал младостта.

Буйната младост загива,
жално животът скимти,
есен стрелите забива
на смъртно ранените дни.

Дано скоро той да отлитне
във топлите, южни страни
и весел животът да бликне
и веч да не лее сълзи!

23 септември 1943 г.
с. Капатово